

#### บทที่ 4

### แนวทางวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถาม เร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ตำบลหนองจระเข้ อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถาม  
เร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยในระยะที่ 1  
ทำให้ทราบปัญหา ทราบความต้องการพัฒนา และนำมาเป็นกรอบในการแสวงหาแนวทางและ  
วิธีการพัฒนาในระยะที่ 2 มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. ผลการวิจัย

#### คำถามการวิจัย

1. แนวทางและวิธีการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย เป็นอย่างไร
2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย เป็นอย่างไร

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย
2. เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 2 (R2) เพื่อกำหนดแนวทางวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

### 1. กรอบการวิจัย

หลังจากศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยซึ่งใช้กรอบ 3 ประเด็น ในการศึกษาพบว่า กรอบที่เป็นปัญหาและมีความต้องการพัฒนามีทั้ง 3 ประเด็น คือ

- 1.1 การคิดดี (อโลกะ ไม่โลภมาก)
- 1.2 การคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ)
- 1.3 การคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลง)

### 2. แหล่งข้อมูล

ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย 17 คน

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

- 2.2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย จำนวน 1 คน
- 2.2.2 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 2 คน
- 2.2.3 ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- 2.2.4 ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองตาเตี้ย จำนวน 1 คน
- 2.2.5 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน
- 2.2.6 ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิด จำนวน 2 รูป
- 2.2.7 เจ้าอาวาสวัดหนองตาเตี้ย จำนวน 1 รูป

### 3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 2 การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาและการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมระดมความคิดเห็นตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระใช้แผนที่ความคิด (mind map) เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางและวิธีการพัฒนาพร้อมทั้งการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ตำบลหนองจระเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยมีประเด็นในการสนทนา 3 ตอน ดังต่อไปนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมที่ต้องการพัฒนาจากการวิจัยระยะที่ 1

3.2 แบบสอบถามแนวทางวิธีการพัฒนาและการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ  
การพัฒนาความต้องการการพัฒนาจากการวิจัยระยะที่ 1

#### 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยระยะนี้ใช้การจดบันทึกข้อมูล การบันทึกเสียงจากการสนทนา ผู้วิจัยได้  
เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 เวทีประชุมกลุ่มนักเรียน วันเวลาที่ประชุม วันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551  
เวลา 14.30 น. ถึง 15.30 น. ณ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยเริ่มต้น  
ด้วยกิจกรรมสวดมนต์นั่งสมาธิ แล้วชี้แจงต่อนักเรียนถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมให้นักเรียน  
ร่วมหาแนวทางการพัฒนาด้วยวิธีการเขียนแผนที่ความคิด (mind map) ตามประเด็นสภาพ  
ปัญหาอุปสรรคที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 และนำเสนอแนวทางวิธีการพัฒนาที่ได้จาก  
นักเรียนเข้าสู่เวทีประชุมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง

4.2 ส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึกให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 คน  
ผู้วิจัยได้ใช้วิธีส่งแบบสัมภาษณ์ส่งถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยให้เด็กนักเรียนเป็นผู้นำแบบ  
สัมภาษณ์ไปให้ผู้ปกครองเนื่องจากสภาพการเป็นอยู่ของผู้ปกครอง อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม  
ทำงานประจำทุกวันจึงไม่สามารถแบ่งเวลามาร่วมประชุมได้ ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการเก็บข้อมูล  
อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่  
15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในวันที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์  
พ.ศ. 2551 โดยแนบประเด็นแนวทางวิธีการพัฒนาที่ได้จากนักเรียนนำเสนอโดยเขียนเป็นแบบ  
สรุปประเด็นสภาพปัจจุบันปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้  
ในเชิงปฏิบัติและเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองถึงบ้านด้วยตนเองในประเด็นขอความคิดเห็น  
และความร่วมมือให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

#### 5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์  
ข้อมูลด้วยการตีความ (interpretation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

#### ผลการวิจัย

จากการสนทนากลุ่มกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แล้วนำผลที่ได้จากการ  
สนทนากลุ่มของนักเรียนเข้าเวทีประชุมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 12 คน ประกอบด้วย  
ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูประจำชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา นายกองค์การบริหารส่วน  
ตำบลหนองจระเข้ ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิด เพื่อแสวงหา  
แนวทางและวิธีการพัฒนาและการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถาม  
เร้าคุณธรรมโรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

## 1. แนวทางและวิธีการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม จากการสนทนากลุ่ม มีความเห็นจากที่ประชุมตามแนวทาง ดังนี้

จัดโครงการอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยนิมนต์พระวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับการอบรมค่ายพุทธบุตรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนดำเนินงานร่วมกันโดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.1 เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติทุนสนับสนุนโครงการจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจระเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

1.2 ประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู และผู้เกี่ยวข้องชาวด้านการคิดเพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการ จัดทำแผนการการดำเนินโครงการในสาระสำคัญ เกี่ยวกับการคิดเร้าคุณธรรม ในประเด็นที่นักเรียนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจได้แก่นิเวศกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เรียนรู้จากศีลธรรมและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลโครงการอบรม

1.3 เตรียมสถานที่และสิ่งจำเป็นในการอบรม ผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินการตามแผนการจัดอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา

1.4 ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนดการที่วางแผนเอาไว้

1.5 ประเมินผลการพัฒนาและสรุปการดำเนินการโครงการ

สรุปแนวทางการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมจากการประชุมแสวงหาแนวทางที่ประชุมมีความเห็นตรงกันว่าให้จัดทำโครงการอบรมค่ายพุทธบุตรคู่ศีลธรรม นำปัญญา โดยให้ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการและดำเนินโครงการ ตามแนวทางการพัฒนาที่ได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มได้กำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาไว้ ดังนี้

## 2. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม

ตามโครงการอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา จัดอบรมการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการคิดดี การคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดถูกทาง

2.1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง ทุกคนเข้าร่วมอบรมในโครงการ

2.2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม

2.3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยงจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 สามารถตอบแบบทดสอบวัดความรู้ได้ถูกทุกข้อ

2.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง มีพฤติกรรมการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ตาราง 11 สรุปแนวทางวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการคิดแบบ  
ใช้คำถามเร้าคุณธรรม

| แนวทางพัฒนา<br>พฤติกรรม                                                               | วิธีการ/กิจกรรม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. โครงการอบรมค่าย<br>พุทธบุตร คู่ศีลธรรม<br>นำปัญญา หลักสูตร<br>2 วัน 1 คืน          | 1. จัดอบรมการเรียนรู้เพิ่มเติม<br>เกี่ยวกับการคิดดี การคิด<br>อย่างมีเหตุผล และการคิดถูกทาง<br>1.1 จัดทำแผนการโครงการ<br>ในสาระสำคัญเกี่ยวกับการคิด<br>เร้าคุณธรรม ได้แก่ เนื้อหา<br>กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร เรียนรู้<br>จากศีลธรรม และแหล่งเรียนรู้<br>1.2 เตรียมสถานที่และ<br>สิ่งจำเป็นในการดำเนินโครงการ<br>1.3 ดำเนินการฝึกอบรม<br>ตามแผนการที่กำหนดเอาไว้<br>1.4 ประเมินผลและสรุป<br>การดำเนินการโครงการ | 1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่<br>5 และ 6 ทุกคนเข้าร่วมอบรม<br>ในโครงการ<br>2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่<br>5 และ 6 ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม<br>ทุกกิจกรรม<br>3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่<br>5 และ 6 จำนวนมากกว่าร้อยละ<br>80 สามารถตอบแบบทดสอบ<br>วัดความรู้ได้ถูกทุกข้อ และ<br>มีเจตคติที่ดีต่อการคิดทั้ง 3 ด้าน<br>อยู่ในระดับมาก |
| 2. โครงการไหว้พระ<br>สวดมนต์ เจริญจิต<br>ภาวนาและอบรม<br>ประจำสัปดาห์ทุกๆ<br>วันศุกร์ | 2. จัดกิจกรรมสวดมนต์เจริญจิต<br>ภาวนาและอบรมประจำสัปดาห์<br>ทุกๆวันศุกร์ ประกอบด้วย 3<br>กิจกรรม ดังนี้<br>2.1 ให้ผู้เรียนร่วมกัน<br>สวดมนต์ไหว้พระ<br>2.2 ให้ผู้เรียนร่วมกัน<br>เดินจงกรม<br>2.3 ให้ผู้เรียนร่วมกันเจริญ<br>สมาธิภาวนา                                                                                                                                                                        | 2. มีการจัดกิจกรรมประกอบด้วย<br>ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู<br>นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่<br>5 และ 6<br>2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษา<br>ปีที่ 5 และ 6 ทุกคนเข้าร่วม<br>กิจกรรม<br>2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษา<br>ปีที่ 5 และ 6 จำนวนมากกว่า<br>ร้อยละ 80 มีพฤติกรรมอยู่ใน<br>ระดับดี                                                     |